

KAP. 6

Hver måned i årets løb fortæller vi om de mennesker, visioner og magtkampe, der skabte et af Danmarks stærkeste fagforbund.

FRA PISTOLER TIL GRUPPEPÆDAGOGIK

Der var engang, hvor det vigtigste for en fængselsbetjents dygtighed var fædrelandskærlighed, et godt helbred og præcision med pistoler. Men med tiden satte en egentlig uddannelse andre værdier i centrum.

Af Kristian Westfall

Selvom faglighed i dag er et af de naturligste omdrejningspunkter i fængsler og arresthuse, er den langt fra en selvfølge. Den bygger på en lang og sej kamp for mere og bedre uddannelse af fængselsbetjente. En kamp som Fængselsforbundet har ført vedholdende op igennem århundredet.

I 1912 satte direktøren for det nyoprettede Direktoratet for Fængselsvæsenet, Thorkild Fussing, en betjentuddannelse på dagsordenen. Han var, i modsætning til mange andre, meget imødekommende over for betjentenes faglige organisering og også lydhør over for forbundets ønske om uddannelse.

Indtil da blev praktisk oplæring af nye betjente set som dækkende for fagligheden.

Den nye uddannelse bestod af et to måneders deltidskursus for reservebetjente på Statsfængslet i Vridsløselille. Fagene var: Strafferet, retspleje, fængselslære og samfundslære.

Men det, der virkelig betød noget for en ansættelse som betjent i 1912, var kærlighed til fædrelandet, en stærk krop og pistolpræcision. Det fortalte den tidligere forbundsformand (1917-1920) Thorvald Jørgensen i Fængselsfunktionæren i 1981:

FÆNGSELSFORBUNDET FYLDER 100 ÅR

Fængselsforbundet fylder 100 år. Landets fængselsbetjente har organiseret sig i et fælles fagforbund siden 1913. Det fejrer vi i Fængselsfunktionæren med at kigge tilbage på den faglige organisering på vores arbejdsplads.

Artiklerne bygger på historikeren Søren Federspiels bog "Fagligt fællesskab under forandring. Fængselsforbundet i Danmark 1913-2013".

"Ind imellem det praktiske arbejde skulle vi lære fængslets regulativer og en god del danmarkshistorie. Man lagde vægt på, at personalet var velorienteret og det skulle i alt fald kende fædrelandets historiske baggrund. Man skulle ligeledes være veltrænet rent fysisk, og endelig skulle vi lære at skyde med pistoler."

Selvom der nu var en uddannelse af fængselsbetjente, svingende kvaliteten meget fra fængsel til fængsel. Derfor udgav Thorkild Fussing i 1913 en lærebog med titlen Lærebog for Opsynsbetjente ved Straffeanstalterne.

Den blev grundlag for en mere ensartet og systematisk uddannelse af fængselsbetjentene, og i 1915 blev undervisningen udstrakt til også at omfatte betjentene ved Københavns Fængsler.

Dermed blev arrest- og fængselsbetjentene ligestillet i uddannelsesmæssig henseende. Det var blandt andet det, der bidrog til fusionen i 1939 mellem Betjentforeningen og Fængselsfunktionærernes Organisation.

FÆNGSELSVÆSENETS BETJENTSKOLE

Fængselsforbundet havde længe arbejdet for en egentlig betjentskole. Da antallet af betjente og fanger steg dramatisk under den tyske besættelse fra 1940-45, øgede det behovet for uddannelse, og i 1942 blev forbundets skoleønske endelig opfyldt. Her udsendte direktoratet nemlig et foreløbigt reglement for en betjentskole.

Fængselsvæsenets Betjentskole begyndte undervisningen på Frederiksberg Folkebibliotek, og efter et par år i lokaler på Østerbro, flyttede uddannelsen til Vestre Fængsel.

I modsætning til de allerførste kurser, var det nu et fuldtidsstudie, der strakte sig over seks uger. Som noget nyt i undervisningen var der sundhedslære, visitationsøvelser og skriftlige udfærdigelser, som man i dag vist ville kalde it og sagsbehandling.

Fagbladet skrev begejstret om den nye uddannelse, og en smule nedladende over for tidligere kollegaer: "Nutidens fængselsfunktionær fremstiller en helt anden personlighed, og fordrer en ganske anden uddannelse og må være i besiddelse af en langt højere intelligens for at kunne udfylde sin plads, end tilfældet var i ældre tider."

Undervisningen var dog stadig møntet på ikke-fastansat personale. Først i 1948 blev undervisningen udvidet til at omfatte kurser for fastansat personale af tre måneders varighed.

REVOLUTION I UDDANNELSEN

Enhver ændring af uddannelsen var en lille revolution, og der sneg sig lidt efter lidt mere af omverdenen ind i pensum. I 1958 skiftede fængselsbetjentenes uddannelse navn til Fængselsvæsenets Centralskole.

Nu var der blandt andet psykiatri på skoleskemaet. I den forbindelse blev det uniformerede personale ved forvaringsanstalterne i Horsens og Herstedvester som noget nyt sendt på et to-måneders kursus på et statshospital for sindslidende.

Problematikken med psykisk syge i fængslerne blev altså taget alvorligt.

Otte år senere indhentede den vel nok største uddannelsesrevolution fængselsvæsenet. I tresserne var et af hovedelementerne i ungdomsoprøret som bekendt kampen mod autoriteterne, og det farvede også Fængselsvæsenets Betjentskole.

For eksempel blev uniformstvungen i skoletiden afskaffet. Uniformen var kun påkrævet, når undervisningen foregik blandt fanger.

Det antiautoritære opbrud nåede et højdepunkt på uddannelsesområdet med fængselsbetjentens omstilling fra at være vogter til at blive vogter og socialpædagog.

Socialministeriet fik trumfet et nyt undervisningsindhold igennem, og langhårede begreber som socialpsykologi, holdninger, institutionslivet og gruppepædagogik kom på skemaet.

Umiddelbart var Fængselsforbundet positivt indstillet. Man frygtede dog, at de allerede ansatte ville blive ladet i stikken uden en socialpædagogisk uddannelse.

Nogle fængselsbetjente ønskede ikke den nye rolle og harcelerede over, at fængselsvæsenet nu skulle være et socialvæsen, præget af blødsødenhed og eftergiveness. Andre igen så det som en positiv og naturlig udvikling.

Hakan var blandt de fængselsfunktionærer med anden etnisk baggrund end dansk, som Kriminalforsorgen rekrutterede i 1990'erne.

Debatten delte dengang Fængselsforbundets medlemmer, men i dag er vægtningen mellem det bløde og det hårde som bekendt kernen i Kriminalforsorgens faglighed.

NYE BETJENTE

I 1990'erne gjorde indvandrede deres entré som betjente i Kriminalforsorgen, men mange ansøgere blev sorteret fra under ansættelsesprøven som følge af utilstrækkelige danskundskaber.

På den baggrund blev der oprettet en forskole med et forløb over syv måneder, hvor dansk, samfundskundskab, edb og kriminalforsorgslære indgik som den teoretiske del og seks uger i et lukket fængsel udgjorde den praktiske del. Den første forskole begyndte i november 2000 i et samarbejde med jobformidlingen i København og Herlev samt VUC i København.

Forskolen fik 47 ansøgninger om optagelse – 14 blev optaget og mødte op på Kriminalforsorgens Uddannelsescenter i Odensegade. De 14 kursister var spændte på at komme ind på et rigtigt fængsel og øvede sig på at skelne mellem de to næsten enslydende ord – indsat og ansat.

NÆSTE STOP: BACHELOR

I 2001 flyttede Kriminalforsorgens Uddannelsescenter til Birkerød, hvor bygninger tilhørende Åndssvageforsorgen var blevet ledige. De nye faciliteter bød både på overnatningsmuligheder, sportshal og en rig natur.

Det var i disse rammer, at landets fængselsbetjente i 2010 fik en ny grunduddannelse. Her starter eleverne på skolebænken frem for på tjenestestederne. Antallet af undervisningstimer blev også øget for at ruste eleverne til jobbet som betjent.

På længere sigt håber Fængselsforbundet, at fængselsbetjentenes uddannelse bliver godkendt som en professionsbacheloruddannelse, tilsvarende den uddannelsesreform politiet er i færd med.